

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ
КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

В И С Н О В О К

До протоколу № 112
від 11 січня 2023 року

до проекту Закону України
про внесення змін до деяких законів України
щодо надання права обіймати посади
науково-педагогічних працівників
у закладах фахової передвищої освіти
(реєстр. № 7718 від 30.08.2022)

Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за дорученням Голови Верховної Ради України 11 січня 2023 року попередньо розглянув проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо надання права обіймати посади науково-педагогічних працівників у закладах фахової передвищої освіти (реєстр. № 7718 від 30.08.2022), внесений Кабінетом Міністрів України, і зазначає таке.

У пояснювальній записці до законопроекту визначено, що його розроблено з метою визначення правових засад щодо надання права обіймати посади науково-педагогічних працівників у закладах фахової передвищої освіти відповідно до вимог абзацу третього підпункту 1 пункту 4 розділу XIV “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про фахову передвищу освіту”.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України надає свій експертний висновок і повідомляє про наступне.

У проекті шляхом внесення змін до законів України “Про вищу освіту”, “Про освіту”, “Про фахову передвищу освіту”, “Про повну загальну середню освіту” пропонується врегулювати питання, пов’язані з вимогами до обіймання посад педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти. Зокрема, передбачається: визначити вимоги до підвищення кваліфікації та атестації такої категорії працівників, присвоєння або

підтвердження кваліфікаційних категорій та педагогічних звань; передбачити право колегіального органу управління закладу фахової передвищої освіти звертатись до вчених рад закладів вищої освіти щодо присвоєння науково-педагогічним працівникам закладу фахової передвищої освіти вчених звань професора або доцента; визначити, що педагогічні працівники закладу фахової передвищої освіти можуть бути залучені до проведення навчальних занять із здобувачами вищої освіти в межах 40 відсотків обсягу таких занять для кожного здобувача (групи здобувачів) та інше.

У новій редакції ч. 4 ст. 55 Закону України “Про вищу освіту” пропонується встановити, що “посади педагогічних працівників можуть займати особи із ступенем магістра”. На думку експертів ГНЕУ, чинна редакція вказаної ч. 4, з якої проектом прибирається вимога щодо наявності ступеня магістра “за відповідною спеціальністю”, є більш вдалою.

Деякі положення проекту не створюють нової правової норми, а фактично повторюють норми рамкового Закону України “Про освіту”, з чим навряд чи можна погодитися, а саме: припис абз. 12 ч. 1 ст. 63 Закону України “Про освіту” (“Кабінет Міністрів України затверджує перелік посад науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти”).

Щодо пропонованого законопроектом присвоєння науково-педагогічним працівникам закладу фахової передвищої освіти вчених звань професора або доцента” закладами вищої освіти, то очевидним є вирішення порушеного у проекті питання шляхом внесення відповідних змін до Закону України “Про вищу освіту”, а не шляхом внесення змін до Закону України “Про фахову передвищу освіту”.

Міністерство економіки України зазначає про підтримку проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо надання права обіймати посади науково-педагогічних працівників у закладах фахової передвищої освіти (реєстр. № 7718 від 30.08.2022).

Міністерство соціальної політики України повідомляє про відсутність пропозицій до проекту акта.

Міністерство фінансів України відмічає, що прийняття законопроекту не потребуватиме додаткових видатків з державного та місцевих бюджетів, а тому проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо надання права обіймати посади науково-педагогічних працівників у закладах фахової передвищої освіти може розглянути Верховна Рада України.

Національна академія педагогічних наук України погоджує законопроект без зауважень.

ГО “Спілка ректорів закладів вищої освіти” вважає, що законопроект № 7718 потребує доопрацювання і обґрунтовує свій висновок такими зауваженнями і пропозиціями.

Не вважається доцільним внесення змін до частини третьої статті 55 Закону України “Про вищу освіту” стосовно вилучення слова “повний” по відношенню до переліку посад науково-педагогічних і педагогічних працівників. Простежується загроза того, що згодом цей перелік може тлумачитися

зацікавленими суб'єктами як неповний, примірний, що негативно позначиться на процесах правореалізації.

Також не підтримується пропозиція прибрати з тексту частини четвертої статті 55 Закону України “Про вищу освіту” слова “за відповідною спеціальністю”. Зазначається, що вимога щодо наявності освіти за відповідною спеціальністю для педагогічного працівника є логічною.

На думку Спілки ректорів закладів вищої освіти, пропозиції щодо зміни норми законопроекту про те, що “підвищення кваліфікації є необхідною умовою атестації педагогічного працівника (науково-педагогічного працівника закладу фахової передвищої освіти) та враховується під час обрання за конкурсом на посаду науково-педагогічного працівника”, шляхом додавання слів “закладу вищої освіти (наукової установи)”, спотворює підхід, закріплений у чинному Законі України “Про освіту”, оскільки штучно звужує врахування юридичного факту підвищення кваліфікації, обмежуючи його обранням за конкурсом на посаду науково-педагогічного працівника тільки до закладів вищої освіти чи наукової установи. Пропонована редакція породжує хибне уявлення, ніби при обранні на посаду науково-педагогічних працівників до закладів передвищої освіти факт підвищення кваліфікації не враховується.

Також фахівці зауважують, що передбачена законопроектом можливість колегіального органу управління закладу фахової передвищої освіти “звертатись до вчених рад закладів вищої освіти щодо присвоєння науково-педагогічним працівникам закладу фахової передвищої освіти вчених звань професора або доцента” має супроводжуватися пропозицією щодо внесення аналогічних змін до Закону України “Про вищу освіту” і рекомендацією до МОН України привести чинний Порядок присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам у відповідність із цим Законом.

Спілка ректорів закладів вищої освіти вважає також, що можливість залучення педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти до проведення навчальних занять із здобувачами вищої освіти, яка передбачена законопроектом, містить реальну загрозу істотного зниження якості освітнього процесу здобуття вищої освіти та нівелювання відмінностей статусу педагогічних і науково-педагогічних працівників.

ЦК Профспілки працівників освіти і науки України звертається з пропозиціями і зауваженнями до законопроекту з реєстр. № 7718.

Положеннями низки статей Закону України “Про освіту” та частиною 6 статті 55 Закону України “Про вищу освіту” передбачено, що проходять атестацію кожні п'ять років лише педагогічні працівники.

Пропозиції щодо доповнення частини четвертої статті 59 Закону України “Про освіту” про те, що підвищення кваліфікації є необхідною умовою атестації науково-педагогічного працівника закладу фахової передвищої освіти суперечать нормам статті 50 цього Закону, якою передбачено проходження процедури атестації тільки для педагогічних працівників.

Фахівці зауважують про необхідність узгодити положення законопроекту із Законом України “Про вищу освіту”, а саме: стосовно укладенню трудового договору для заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників,

якому передую конкурсний відбір, щодо визначення чисельності посад науково-педагогічних працівників, оскільки стаття 58 закону “Про фахову передвищу освіту” відсилає на Закон України “Про вищу освіту”.

Разом з тим, підпунктом 12-1 пункту 2 Прикінцевих та перехідних положень Закону України “Про вищу освіту” встановлено, що коледжі (у тому числі коледжі як структурні підрозділи університетів, академій, інститутів), які отримали ліцензію на підготовку фахівців ступеня молодшого бакалавра або ступеня бакалавра, включають до свого штатного розпису відповідні посади науково-педагогічних працівників. На науково-педагогічних працівників таких коледжів та осіб, які здобувають у них вищу освіту ступеня молодшого бакалавра чи бакалавра, **поширюються умови оплати праці, норми педагогічного навантаження на рівні вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації.** Педагогічні працівники цих коледжів, які відповідають вимогам цього Закону до науково-педагогічних працівників та забезпечують підготовку фахівців ступеня молодшого бакалавра або бакалавра, отримують статус науково-педагогічних працівників і переводяться на відповідні науково-педагогічні посади.

Експерти також просять не ототожнювати категорії педагогічних і науково-педагогічних працівників, що засвідчується словосполученнями “педагогічних (науково-педагогічних) працівників”, в першу чергу це стаття 1, яка дає визначення тих чи інших термінів, статті 17, 26, 32, 36, 37, 40 тощо, адже трудові права та гарантії педагогічних і науково-педагогічних працівників суттєво відрізняються.

Некоректним вважається обмеження розміру ставки у відсотках від обсягу занять, адже розмір ставки заробітної плати (посадового окладу) педагогічних та науково-педагогічних працівників визначається в грошовому вимірі, що виплачується за певну норму навантаження та видів роботи. При чому незрозуміло, що пропонується вирішити: чи то йдеться про намагання врегулювати питання роботи за сумісництвом, тобто обсягу виконання викладацької роботи понад норму годин на ставку заробітної плати педагогічного працівника, чи про врегулювання питання обсягу безпосередньо навчальної (викладацької) роботи в межах фіксованого робочого часу педпрацівника, повної чи скороченої тривалості робочого часу, а саме 36 чи 40 годин на тиждень.

Тому ЦК Профспілки працівників освіти і науки України вважає, що законопроект про внесення змін до деяких законів України щодо надання права обіймати посади науково-педагогічних працівників у закладах фахової передвищої освіти в запропонованій редакції не може бути підтриманий та потребує доопрацювання.

Підкомітет з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти на своєму засіданні 10 січня 2023 року розглянув проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо надання права обіймати посади науково-педагогічних працівників у закладах фахової передвищої освіти (реєстр. № 7718 від 30.08.2022) і рекомендує Комітету надати висновок до законопроекту про те, що цей законопроект Верховна Рада України за результатами його розгляду в

першому читанні відхилити. Водночас підкомітет рекомендує Міністерству освіти і науки України створити робочу групу із залученням народних депутатів – членів Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій для напрацювання нового комплексного законопроекту, який би врегулював усі питання щодо особливостей надання освітніх послуг у сфері вищої освіти закладами фахової передвищої освіти.

Заслухавши інформацію Міністерства освіти і науки України, голови підкомітету з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти та широко обговоривши положення законопроекту **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій ухвалив:**

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо надання права обіймати посади науково-педагогічних працівників у закладах фахової передвищої освіти (реєстр.№ 7718 від 30.08.2022), поданий Кабінетом Міністрів України, за результатами його розгляду в першому читанні відхилити.

2. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України створити робочу групу із залученням народних депутатів – членів Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, інших зацікавлених сторін для напрацювання нового комплексного законопроекту, який би врахував усі зауваження і пропозиції, висловлені при обговоренні законопроекту та надані в експертних висновках.

3. Доручити виступити від Комітету при розгляді цього питання на пленарному засіданні Верховної Ради України народному депутату України, голові підкомітету з питань професійно-технічної та фахової передвищої освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій О. Коваль.

Голова Комітету

Сергій БАБАК